

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО**

Кафедра психології та соціальних наук

Проректор із науково-педагогічної
роботи _____ О.А. Кузнецова

«28» серпня 2020 р.

**ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ПСИХОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ЛЮДИНИ У ВІРТУАЛЬНОМУ
ПРОСТОРІ ТА ТЕОРІЇ ПОСТТРАВМАТИЧНОГО СТРЕСУ**

Ступінь бакалавра

Спеціальність 053 «Психологія»

Освітньо-професійна програма Психологія

Миколаїв 2020

Програму розроблено та внесено: Миколаївський національний університет імені В. О. Сухомлинського

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ: Чугуєва І.Є. кандидат психологічних наук, доцент кафедри психології та соціальних наук.

РЕЦЕНЗЕНТ:

Коренева Ю.П. кандидат психологічних наук, доцент кафедри соціально-гуманітарних наук НУК імені адмірала Макарова.

Програму схвалено на засіданні кафедри психології та соціальних дисциплін
Протокол від «26» серпня 2020 року № 1

Завідувач кафедри

психології та соціальних дисциплін Исаєва (Савенкова І.І.)

Програму погоджено з гарантом ОП (Психологія) _____ (за потреби)

Програму погоджено навчально-методичною комісією факультету педагогіки та психології

Протокол від «26» серпня 2020 року № 1

Голова навчально-методичної комісії Чугуєва (Чугуєва І.Є.)

Програму погоджено навчально-методичною комісією університету

Протокол від «28» серпня 2020 року № 11

Голова навчально-методичної комісії Кузнецова (Кузнецова О. А.)

Анотація

Психологічні проблеми людини у віртуальному просторі – це прикладна навчальна дисципліна, яка вивчає особливості, принципи, засоби діяльності людини у віртуальному просторі.

Ця дисципліна спрямована на аналіз проблем, з якими стикається людина у віртуальному просторі, зокрема це проблеми у дітей, підлітків, дорослих людей, проблеми спілкування в соціальних мережах, проблеми залежної поведінки у віртуальному просторі.

Курс навчальної дисципліни спрямований на формування і розвиток професійних компетенцій майбутніх психологів, які пов'язані зі здатністю проводити консультування, корекцію, роз'яснювальну та профілактичну роботу з психологічних проблем, які виникають у віртуальному просторі.

Ключові слова: віртуальний простір, психологічні проблеми, корекція, консультування, діяльність, залежна поведінка.

Abstract

Psychological problems of a person in cyberspace is an applied academic discipline that studies the features, principles, means of human activity in cyberspace.

This discipline is aimed at analyzing the problems faced by a person in cyberspace, including problems in children, adolescents, adults, problems of communication on social networks, problems of addictive behavior in cyberspace.

The course is aimed at the formation and development of professional competencies of future psychologists, which are related to the ability to provide counseling, correction, explanatory and preventive work on psychological problems that arise in cyberspace.

Key words: virtual space, psychological problems, correction, counseling, activity, dependent behavior.

ВСТУП

Програма вивчення нормативної навчальної дисципліни «Психологічні проблеми людини у віртуальному просторі та теорії посттравматичного стресу» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів спеціальності 053 Психологія за освітньо-професійною програмою Психологія.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є: методи і засоби діагностики, корекції, терапії психологічних проблем людини, пов'язаних з віртуальним простором та посттравматичним стресом.

Міждисциплінарні зв'язки: загальна психологія, вікова психологія, диференціальна психологія, експериментальна психологія, педагогічна психологія .

1. Мета та завдання навчальної дисципліни та очікувані результати

Мета курсу: сформувати у студента правильне, наукове розуміння нероздільної множини факторів впливу віртуального середовища на людину у координатах: індивід, особистість, індивідуальність; ознайомити студентів з особливостями спілкування, діяльності, взаємодії, комунікації у віртуальному просторі. Знайомство з різними видами існування людини у світі віртуальності сприяє формуванню правильного ставлення до різних варіантів поведінки у віртуальному просторі. Завдяки знанню основних ефектів виникаючих у віртуальній реальності, майбутній психолог одержить можливість краще уявити собі причини виникнення негативних наслідків цих впливів. Це дозволить йому більш професійно допомагати вирішувати проблеми, які зумовлені активністю людини у віртуальному просторі.

Завдання курсу:

- студенти мають засвоїти основні поняття, принципи та положення психології віртуального простору;
- оволодіти знаннями щодо факторів впливу віртуального середовища на формування особистості;
- засвоїти головні підходи до формуванню правильного ставлення до різних варіантів поведінки людини у віртуальному просторі;
- навчити студентів застосовувати набуті знання у процесі власного особистісного і професійного розвитку, а також у практичній професійній діяльності.

Програмні результати навчання:

- ПР 3. Здійснювати пошук інформації з різних джерел, у т.ч. з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, для вирішення професійних завдань.
- ПР 4. Обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами власних досліджень і аналізу літературних джерел.
- ПР 5. Обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проєктивні методики тощо) психологічного дослідження та технології психологічної допомоги.
- ПР 6. Формулювати мету, завдання дослідження, володіти навичками збору первинного матеріалу, дотримуватися процедури дослідження.
- ПР 7. Рефлексувати та критично оцінювати достовірність одержаних результатів психологічного дослідження, формулювати аргументовані висновки.
- ПР 8. Презентувати результати власних досліджень усно/письмово для фахівців і нефахівців.
- ПР 9. Пропонувати власні способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання.

1. 3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студент оволодіває такими компетентностями:

I. Загальнопредметні.

ЗК 1.Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

II. Фахові.

ФК 4. Здатність самостійно збирати та критично опрацювати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел.

ФК 5. Здатність використовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій.

ФК 6. Здатність самостійно планувати, організовувати та здійснювати психологічне дослідження.

ФК 7. Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації.

2.Інформаційний обсяг навчальної дисципліни.

Тема 1. Уявлення сучасної психології про проблеми, які виникають в системі людина – віртуальний простір.

Тема 2. Основні види взаємодії людини і віртуального простору. Поняття про кібербезпеку.

Тема 3. Спілкування у віртуальному просторі.

Тема 4. Комунікація у віртуальному просторі.

Тема 5. Професійна діяльність у віртуальному просторі.

Тема 6. Психологічні ефекти сприймання у віртуальному просторі.

Тема 7. Психологічні особистісні ефекти у віртуальному просторі.

Тема 8. Девіантна поведінка у віртуальному просторі.

Тема 9. Історія вивчення ПТРС.

Тема 10. Етіологія ПТРС.

Тема 11. Симптоматика ПТРС.

Тема 12. Психологічні наслідки ПТРС.

3. Рекомендована література

Базова

1. Барон Н.С. Люди, в которых мы превращаемся: цена постоянного нахождения на связи // Информационное общество. – 2010. – №5. – С.20.
2. Белинская Е.П. Язык Интернет-коммуникации и социолингвистическая ситуация современности // Современная социальная психология: теоретические подходы и прикладные исследования. – Т. 1. – 2011. – № 10. – С. 6.
3. Войсунский А. Е. Психологическая наука в исследовании Интернета // Технологии информационного общества - Интернет и современное общество: Материалы Всероссийской объединенной конференции. Санкт-Петербург, 20-24 ноября 2015 г. СПб.; 2015. 292 с.

4. Годик Ю.О. «Цифровое поколение» и новые медиа // Медиаскоп: Электронный научный журнал Факультета журналистики МГУ. – 2011. – №2. – Режим доступа: <http://www.mediascope.ru/node/838> (дата обращения: 10.05.2013).
5. Гол Дж. Онлайн-журналистика. — Київ: К. І. С., 2015. — 344 с.
6. Еляков А.Д. Благо и зло: жгучий парадокс Интернета // Философия и общество. — 2011. — № 2. — С. 58–76.
7. Еляков А.Д. Благо и зло: жгучий парадокс Интернета // Философия и общество. — 2011. — № 2. — С. 71–72.
8. Загидуллина М.В. Информационное общество в контексте Net-мышления // Вестник Челябинского государственного университета. Серия Филология. Искусствоведение. – Вып. 63. – 2012. – № 5. – С. 48–51.
9. Зубрилин А. А. Интернет: технологический и социальный аспекты // Информатика и образование. 2010. № 7. С. 53-62.
10. Карр Н. Пустышка: Что Интернет делает с нашими мозгами. – СПб.: Бест Бизнес Букс, 2012. – 253 с.
11. Колин К.К. Информационная антропология: поколение Next и новая угроза психологического расслоения человечества в информационном обществе // Вестник Челябинской государственной академии культуры и искусств. – 2011. – №4. – С.33.
12. Кравченко А.В. Гипотеза Сепира-Уорфа в контексте биологии познания // Вопросы когнитивной лингвистики. – 2017. – №1. – С.5–14.
13. Леонтьев Д.А. О некоторых аспектах проблемы «культура и личность» // Культурно-историческая психология. — 2013. — № 1. — С. 22–30.
14. Палфри Дж., Гассер У. Дети цифровой эры. — М.: Эксмо, 2011. — 368 с.
15. Пронина Е.Е. «Живой текст»: четыре стилевых признака Net-мышления // Вестник Московского университета. Серия 10. Журналистика. – 2011. – № 6. – С. 74–80.
16. Семеновских Т.В. «Клипное мышление» – феномен современности // Оптимальные коммуникации (ОК): Эпистемический ресурс Академии медиаиндустрии и кафедры теории и практики общественной связности РГГУ – Режим доступа: <http://jarki.ru/wpress/2013/02/18/3208/> (дата обращения: 10.05.2013).
17. Смолл Г., Ворган Г. Мозг онлайн. — М.: КоЛибри, 2011. — 352 с.
18. Тарасенко В.В. Человек кликающий: фрактальные метаморфозы // Информационное общество. – 1999. – №1. – С. 43.
19. Трофимова Г.Н. Языковой вкус Интернет-эпохи в России: Функционирование русского языка в Интернете: концептуально-сущностные доминанты. – М.: Изд-во РУДН, 2016. – 380 с.
20. Цымбаленко С.Б., Шариков А.В., Майорова-Щеглова С.А., Макеев П.Л. Влияние интернета на российских подростков и юношество в контексте развития российского информационного пространства: Результаты социологического исследования. — М., 2015. — URL: <http://www.oprf.ru/press/news/2012/newsitem/20132> (дата обращения 04.06.2015).
21. Эко У. Утраченная укромность частной жизни // Эко У. Полный назад! «Горячие войны» и популизм в СМИ. — М.: Эксмо, 2017. — 592 с.

Допоміжна

1. *Авербух Н.В.* Психологические аспекты феномена присутствия в виртуальной среде // Вопросы психологии. 2010. № 5. С. 105–113.
2. *Войскунский А.Е., Селисская М.А.* Система реальностей: психология и технология // Вопросы философии. 2015. № 11. С. 119–130.
3. *Леонтьев А.Н.* Деятельность. Сознание. Личность. 2-е изд. М.: Политиздат, 1977. С. 235–302.
4. *Маклюэн Г.М.* Понимание медиа: внешние расширения человека / Пер. с англ. В.Г. Николаева. 3-е изд. М.: Гиперборей, 2014. 462 с.

5. *Шукова Г.В.* Интенсивность цифрового опыта и возрастные особенности когнитивных процессов // Психологические исследования. – Т. 6. – 2013. – № 27. – С. 6. – Режим доступа: <http://psystudy.ru/index.php/num/2013v6n27/784-shukova27.html>

4. Форма підсумкового контролю успішності навчання: екзамен.

5. Засоби діагностики успішності навчання:

- поточний контроль;
- підсумковий контроль;
- КР;
- залік.